

boekje is daar een illustratie van. Zeven Nederlandse filosofen bespreken evenveel waarden. Het gaat om liefde, geluk, vriendschap, authenticiteit, tolerantie, idealisme en autonomie. Filosofische begripsanalyses brengen als dusdanig geen voorgesneden antwoorden, maar het interessante eraan is dat ze de lezer zelf aan het denken zetten. Moderne mensen neigen ertoe om nogal veel tegelijkertijd te willen, wat dikwijls niet kan. Eigenlijk weten ze dus niet goed wat

ze willen. Of hun keuzes zitten soms vol contradicties. De waarden die in dit boek behandeld worden zijn allen met betekenissen overladen, en die stroken ook niet altijd met elkaar. De gepresenteerde analyses vormen daardoor wel een gids om contradicties in het eigen waardepatroon en dat van het moderne leven op het spoor te komen.

Jef Peeters

Leugens of halve waarheden in het eindeloopbaandebat?

Gilbert De Swert. 50 grijze leugens. Over vergrijzing en langer werken. Leuven, Van Halewyck, 158 p.

2004 zou een scharnierjaar worden in het debat over vergrijzing, stelden de toenmalige federale ministers Vandembroucke en Vande Lanotte anderhalf jaar geleden. Het werd het niet. Er kwam einde 2004 na veel moeite zelfs geen zwak interprofessioneel akkoord uit de bus, ondanks een zware sponsoring door de federale overheid. Men zette wel de deur open naar meer overuren en naar goedkopere ploegen-arbeid. Het debat over de vergrijzing en de 'nood' tot langer werken werd dan maar naar 2005 doorgeschoven. Ook in maart 2005 kende dat debat een valse start. Centraal staat bij regering en werkgevers de verwachting dat we langer zullen moeten werken om de sociale zekerheid betaalbaar te houden in tijden van vergrijzing.

Op haar congres van 26 februari 2005 zette Groen! zich sterk af tegen het eenzijdig langer-en-flexibeler-werken-discours van de werkgevers en van de paarse regering. Het groene pleidooi voor anders en beter werken vormt een radicaal andere keuze, met een

versterking van de sociale zekerheid en meer vrijheid in levensloopbanen op mensenmaat. Met het voorstel van een tijdsverzekering bundelt en versterkt Groen! de bestaande en gefragmenteerde tijdsregelingen; de tijdsverzekering is één van de meest cruciale modernisering met een nieuwe tak in het stelsel van de sociale zekerheid.¹

Gilbert De Swert, hoofd van de studiedienst van het ACV, gelooft evenmin in het langer werken verhaal. De Swert is een tegendraads denker, naar inhoud en naar vorm. Beide komen in zijn recent boek '50 grijze leugens' voluit aan bod. Na een grappige terugblik vanuit 2030 probeert De Swert in 50 korte stukjes 50 vooroordelen over de vergrijzing te ontmaskeren.

Dat is nodig, want nu "leidt de verrimpeling tot versimpeling" (p. 17). Voor hem is het duidelijk: "we werken niet te veel, we verdienen niet te veel en we zijn niet te sociaal" (p. 42). De vergrijzing is betaalbaar, mits de politieke wil er is om dat te doen en mits de invoering van een Algemene Sociale Bijdrage, die ook inkomens uit vermogen mee laat bijdragen aan de solidariteit van de sociale zekerheid. De Swert blijft – net als Groen! – collectieve systemen van sociale bescherming verdedigen. Vandaar zijn verzet tegen

Nederlandse systemen van tijdsparen (p. 122-124), waarbij de collectieve rech-ten worden afgebroken en omgezet in individueel bijeen te sparen uren door meer overuren te presteren of door va-kantiedagen niet op te nemen. Met deze kritiek zit De Swert opnieuw op dezelfde lijn als Groen!.

Voor wie het debat over langer werken en einde loopbaan slechts van veraf volgt, is het een belangrijke dosis tegengif tegen het eenzijdig langer, meer en flexibeler werken-verhaal. De Swert plaatst het debat in een ruimere context van de gehele sociale zekerheid en van de financiering daarvan. Hij maakt brandhout van gemeenplaatsen dat pensioenen onbetaalbaar zouden worden, de sociale zekerheid niet meer van deze tijd zou zijn, we alleen nog de deur wagenwijd kunnen openzetten naar meer privéverzekeringen... Hij verzet zich ook sterk tegen het 'kleinpraten' van de veel te grote werkloosheid die ons land vandaag kent. Die arbeidsreserve zal ook de volgende jaren blijven als cruciale factor van sociale uitsluiting. Op die manier doorbreekt het boek een oprukkend eenheidsdenken en vormt het een uitdagende inleiding.

Tegelijk blijft De Swert – als gevolg van zijn keuze om voor een zeer ruim publiek te schrijven – vaak te sloganesk en boet hij daardoor ook aan geloofwaardigheid in. De dossierkennis van de ACV-studiedienst is in het boek onvoldoende terug te vinden. Wie meer met de materie vertrouwd is, blijft in de korte stukjes te vaak op zijn of haar honger, wanneer een spitse oneliner het weer eens haalt op een onderbouwde analyse.

Samengevat: een aanrader om te lezen als blikopener of antithese tegen het heersende discours. Maar onvoldoende om met cijfers onderbouwd een alternatief standpunt voor het eindeloopbaandebat uit te werken. Ideologisch sporen de teksten op vele punten met de Keuzes voor de Toekomst van het Groen!-congres van februari 2005. Het is de volgende maanden niet onbelangrijk dat Groen! en de verschillende vakbonden samen optrekken voor een opener debat over vergrijzing, eindeloopbaan en andere loopbanen.

Dirk Geldof

¹ Zie resolutie 2, teksten op www.groen.be. Voor meer achtergrond, zie Dirk Geldof, 2005. De tijdsverzekering. Hoe vrijheid en zekerheid verzekeren op een transitionele arbeidsmarkt? In: Samenleving en politiek, jg. 12, nr. 3, pp. 21-30.